քան Մեծ-Թորհ-ը բարձրագոյն կանոնադրությունն է, որ մեր Եկեղեցի կանոնի ժողովական քննությունն։ Այդ կանոնների ամենաշնչաւորը այն է, որ իրարանցիս համարեալ պիտի իրաւունք ունենայ ինքն իր քահանաներ ընտրելու։ Այս՝ ինքի բարձրութիւնը։

Խաչաբանների ընդհանրապես ոչինչ չունեն նորելու մեզ լրագիրներից տեղեկացանք, որ Ֆէնէլէ և Զօլօ՝ որ նոր կանոնների մէջ ժողովրդը ընդհանուր քահանաներ ձայնների մեծ թրամոմբ մեծամբ վաւերացրեց այդ նոր օրէնքը։

Իբրեւ պատճառ հետեւ կը տարուի Շվեյցարիան միւս կանոնների մէջ այդ որ օրէնքը, որի զօրութեանմբ ինքն ժողովրդը ընտրում է իր քահանաներ և եպիսկոպոսներ։

ՆԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼԻՍ

Ցաւելիական Հայերը, լսում ենք թէ, վայելուում են ազատութիւն։ Կանկալուում Հայերը, սատմնում թէ, յատակ են ընթանում։ Այդ խորերը խիստ քաղցր կերպով նշումում են, ոչ միայն ամէն մի Հայ մարկերով նշումում են, այլ ընդհանուր ազգայնութիւնը բարեկամութիւնն նոցա հանդիպելն են պատճառում։

Եւ իրաւ, լրագրերի մի շարք, որը ցոյցով ասուցերի նման, յանդուգնարար երեւում են, փայլում են, և զարձեալ կրկնում են նոցա ազգային գրականութեան խուսար մինչեւզերի մէջ, ազգային սանմանադրական վարչութիւն, գրասդարկական գասասասութիւններ, թատրոնական բեմ, երկսեռ դպրոցներ և այլն.—ոչ ամէնը պիտում են լոգոների հանգամանքը սանկնիսկ Հայերի յատակ ցաղիմանութեան մասին։

Բայց խորին կերպով նետացուցիով այդ ուրախացարիչ երեւոյթների ներքին էութիւնը, մենք գտանում ենք անհիմար դատարկութիւն։

Լրագրութիւնը աւելի զարգացած է սատարելով, քան թէ իրականով։ Դա յայտնում է, թէ ինչ է խօսում ամէն որ թերթ իր կարդիանում, բայց չէ գիտէ իր ասած մէջ ինչեր են լինում, չէ գիտէ թէ գասարանական, Մշու, Բաղէշի, Կարսու, և փոքր Ասիայի գանգան անիմաստներում, ինչեր են պատահում խեղճ Հայերի հետ և ինչ զրուցեան մէջ է նոցա վիճակը։ Նա ընդհանուր Եւրոպայի ճակատագրին է վճռում, բայց չէնալ կրկնեալում բնակչում իւր ազգայնիների անուսնական և մասագորական գեանդի մասին չատ քիչ է մտածում։

Թերանան ազգի վիճակագրական և նորա անուսնական գրութիւնը արտայայտ չունենանի և գատանական նամակների, մենք կարդում ենք լրագրութիւնն մէջ չատ անգամ անշան և անմասնական բանակրեանք, որը ուրեմ անհանգամանքն էին զրաչում, որը պարտակում են իւրանց մէջ աւելի երգիծական անուսնութիւնն և չամանս կիսամասս հայոյանքներ, քան թէ մեզ, լսելիս և առազ զատգրութիւն։

Ի նարէ, լեռամէնս բացառութիւններ, բայց այդ բացառութիւններ զգաստասարար ազգան փոքր են թիւով, և ազգան չէին, մեզ ընդհանուրի մէջ կորցնում են իւրանց նշանակութիւնը։

Ազգային սանմանադրութիւնը շանակալ կրեցան մէջ է։ Դա եղել է խաղալի գանգան կուսակցութիւնների և նոցա ներկայաս ցուցիչ ալս և ալն էգեմոնների։ Նա զրաչում է միայն Գօլիսով և Իրանցիներով պարտակերց գուցս չէ գնում։ Կարծես թէ, մեր միտս սանմանանի Հայերը զարգ լինեն այդ պատճառելիցից։

Հրատարակական գասասասութիւնները, ունեն փոքր չատ բանակնացուցիչ կերպարանք իւրանց ներկայաս հանգամանքն բնատրութեանցը։ Որոշ ընդհանարեն թատրոնական գրականութեան վարի մասին, մեր միտս երեւակայութեան և աչքի միջոց ազգով պիտաներ է ներկայացնում, թեպետով բուն ազգային կեանքի գաղջը։

Գպրոցները,—իրրեւ ալս և ալն պարտի, իրրեւ ալս և ալն արարգանի մեծանամանութիւնն մեր մեջ,—անհասատ գրութիւն մէջ են։ Դրան կոգովում են, բարձում են, ընկնում են, կանգնում են և հանապազ փոփոխութիւնների մէջ են ապրում, որքան փոխում էին ալն անհանգիր, որոց կանվեց և կրքերից կարանին ունի հասարակական կրթութեան գործը։

Ժողովուրդը այդպիսի հանգամանքներում բարբարվին կրաւորական դեր է խաղում։ Նա, որոշ ուսերի միայ է բարձած այդպիսի հիմնարարութիւնների բոլոր ծիրանական ծանրութիւնը, նորա իրաւունքները սարսափելի բռնաբարութեան են ենթակայ են։

Գրականութիւնը չէ ներկայացնում մի բարանանացուցիչ երեւոյթ։ Գրական գիտութիւնների թեմատաս է, թեմատարգն հեղինակութիւնները ոչինչ անանց են, որ չը լինեալ թեման հայտնում ալս ալ գնդ նարանց։ Թարգմանութիւնը,—փոքանակ իրանց պարագեցնելու նրա բարգաստ ընդունուած մանկարաժանական, գիտական և արհեստական գրքերի է նայ իրաս վերաձելուն, որոյնի ոչինչ զարի են գարդարեր,—զրաստ և վերիսով, ուսանանելով, և երբեմն՝ Աշդպիսի գրքերի ազդեցութեանը ոչ ալ է վերարերել Գէշեցի հայի ալն դիրարդրելու և ոչնչով ոգեորուց, գրականական թեմերութիւնը, որ է յատկանիշ նորա ազնիւ բնատրութեանը։

Մի ասարկայ,—որ ասատեալ գրարդեցում է ասեկարանի Հայոց կրթեալ դասի մտածումները. մի ասարկայ, որեր գրեասրարարեալ նորերել է բրեան ազգային մտածոյը,—է գ գ ե ր ա ա ն թ ը ն դ ի ր ը։ Այդ պարտեները ազիասում են նորից կեանք տալ կրերին, կրել նորան, բարգարել նորա գրամիթնը, որպէս դի նա, նորից դժ սատնալով, կարգալնա հանարանի տանել ազգային գրարարեան ասեր։ (??)

«Ասանդ ալ ոչոք է բեն. ոթրաթ, մեր ազգը կրեանալն ազգը մը է կարս։ Ասուէլ ինձ մի գիշատ ազգ է գալիս»

—Կրկրի գարը անցաս.

Մենք տեսանք և տեսնում ենք այն ազգերի թշնաս. վիրանք, որը իւրանց կանանարարեանան ասանք յանձնել էին կրերին.

Թող նրան կարգան իւրանց սատնաս և նարերը և ազգի հանգամանքների հոգուն ազգեց անեն։ Իսկ կենդանիների վերայ մտածելը նորանց չէ պատկանում.

Ինչ ենք հասկանում մենք այդ խորհրդաս կենդանիներ։ Արդեաք վիեմանաս ամերարեան են գրաս, թէ մեծապատիս էգեմոնիները։ Արդեաք արծաթամատեր չորրորդներն են գրաս, թէ ընդհանանաս փափաքները։— Ոչ. գոյանից և ոչ մէջը։ Դրաս ապրալիս մարմնի կամանանքի մէջ գտած նիւթերն են։

Կենդանիներ ասելով, մենք հասկանում մենք՝ Ազգի և Հանգամանքի գանգան գարգացեալ գաղթած այն պանդուխտ մյանիերը, որը խանարում, խանալանարում, մեր գանգանարում, սեթանանարում մաղում են բեռնարարեանաս։ Կենդանիներ ասելով, մեր հասկանում ենք, Բուռնէլիների, փոքր Ասիայի, Բաղէշու, Կարսի, և այլն մեր թէ գիւղացի և հարատարարեան ազգայնիները, այն մեղուան և հարատարարեանց մեջ մաղաան Հայերը, որոց մէջ գեռ ևս պահպանուել է ազգային ասանմանութիւնների ինքնին տարը, որը կազմուում են ազգայնութեան գլխաւոր ուժը։

Նոցա համար պէտք է մտածել, նոցա համար պէտք է գործել, մեր յոյսը նորա են...

Մ.

ԹՄԱՌՆ Լ. ՈՒՐԵՐ

Կարծես թէ հայերը (թէ ուսուիարանի թէ թիւրքիայեցիներ) պիտում են նամանակ ուսանարեան գրեալի և նրա լեզուի հետ ծանօթանալու, թեպետ և գերմանական ենթ գրեալներն է գեղամանական լեզուն։ Բայց մինչեւ ազգ այդ լեզու ուսումնասիրելու համար հայերին մի գլխաւոր պատճառաղ մինչեզ պակաս է, այն է՝ հայ-գերմանական բառարան...։ Մինչեւ մեր Վիեննայի մեծիմարան հայերը չեն կարող յանձն առնել այդ անեսակ գրամանական ասխատանք։

***

Նորիրատս Շվեյցարիայից ստացվեցաւ գրը. Մ.Բ.Ժ.Ի.ի հանանարարը։ Նա բնակվում է ազգ Ցիւռնեարի Ֆէրնի է ազգայի մէջ, որանց մի ժամանակ երեսի Վալտէրն էր բնակվում։ Ալտանդերը իր յարմանվում Վալտէրը Շվեյցարիայի կրեանանեանան յնանալնէ և գարշելի գործերի վրա, ամենի, ծաղրանան և ծիծաղելանան գրրվանեներ տարածելով, իսկ այժմ նոյն ամրոցում բնակվում է ծպրոյնի կրեանանեանան, խաչաբանի պապութեան ներկայացուցիչ տրրգան Մերմիլոնը եպիսկոպոսը։

***

Վերջին ժամանակներս մեր ազգիների մէջ մեծ ոգեւ է բնկել Թիւրքիոյ գեղ, թէչնութիւնը սովորելու։ Նպատակով։... Նորերս մեր Թիֆլիսի ընտանիքներից մէկի մէջ 9 տարեկան մի աղջիկ յանկարծ սկսում է սասանի բաց լինել։ Ծնողները երկար ժամանակ չեն կարողանում երեխայի լսելի պատճառը իմանալ...։ վերջապես ազիկը էր ծնողներին հարցերից ստպալով, խոստովանում է, որ կամենում է Ցէ՝ Բրէ գնալ...։

***

„Kölnische Zeitung“ լրագրում կարդացվեցաւ, որ Շվեյցիայի Շաֆհաուզէ քաղաքի գիմնազիայում մի 18 տարեկան երեխայ որոյոյ Լեմանեան Լ.Վ.գ.ն, երիտասարդների հետ միասին հարցաքննութիւն է տուել համալսարան մտնելու համար։

***

Դարձեալ մեր քահանաների քաղաքագրութիւնները։

Քահանայի մէջը, իր քարոզի մէջ ասուր Աւետարանից (?) զանգան վիպասիրեցին բերելու հետ, յիշում է և ան խոսքը, թէ Աիրիերի մասիրը երկայն է լինում, իսկ խեղճ կարճ։ Թէև ասէ նոր մարդը իւրանց երկայնութեանը պակաս չէին Կիրիերի մարդերից, պասոս ամենայնիւ այդ խոսքը այն տպատարութիւնը ունեցաւ գրեաբ՝ սեռի վրա, որ շատերը վշտանալով Մոզեցիս քարոզը և դուրս գնացին եկեղեցուց։

***

Մի քահանայ, եկեղեցոյ քանանանը կանգնած ժամանակ, տեսնում է մի մանկանանակ ալրի կին որ ժամ էր գալիս։

—Ուֆ...ուֆ... ինչ որբերի է։ Աստուծ նա խորին կերպով հոգոց հանելով.

—Է՛հ, հոգեմ քու գլուխը։ Պատասխանում է կինը և ժամում է եկեղեցին։

***

Մի քահանայ կնիկների մէջ գանգանակ ման անելու ժամանակ մի կին ձգում է մի սպիտակ պատանոյ և պատմեցում է սի գող վր առնել։

—Ցիս անայոտ, խորդայ էլ իս վիր առնում։ Գուռում է տեր Հայրը։

—Ապա Ամէնեներին ինչ պիտի տամ։ Պատասխանում է կինը։

Տէր Հայրը բանեալով կիսդ մեծատարի սարգի ձեռքից, սատմէ.—Էդ սարգդ մտոգրէկ (անտէր) մնայ, ցիչ տնէս։

—Բա, մտոգրէկ մնայ քու գիլուզը։ Պատասխանում է կինը վշտանալով։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ Վ.ԳԱՌԱՌԱՆՈՒ

(Մարտի 8-ին).

ՌՈՍԻՆ. (պղտիմեղրերալ). . . .	6 ռ.	8 կ.
ԲԱՐՊԱԿԻ Կրեանս.	4 „	50 „
„ երեքորդ տեսակը . .	4 „	40 „
„ Ամերիկան տերմից .	6 „	70 „
ԲՐՈՒԴԲ Քուշ	7 „	80 „
„ „ երեքորդ տեսակը	7 „	30 „
„ Քարեկանի	4 „	— —
ՇԱՌԱԲԸ Ռոի (Բրոգիս) . . .	7 „	70 „
„ „ միւս տեսակը . .	7 „	50 „
„ զարգանվեալ տրանիցիս.	5 „	50 „
մաղամ վիրաան	8 „	70 „
ՇԱՌԱԲԱՆԱԶԳ Ռոի.	6 „	40 „
ԶԱՀԱՎԱ Լիմանի լաբ.	14 „	50 „
ԶԱՀԱՎԱ Մոխ. չաս լաբ . . .	15 „	60 „
„ Մարտիմիրիկի, ցածրը .	12 „	50 „

ԱԼԻՒԻՐԸ Երեանի առաջին տեսակը.	1 „	60 „
„ երկրորդ տեսակը	1 „	55 „
ԱԼԻՒԻՐ Դեմնիզ հասարակ .	1 „	80 „
„ Շորաղեանս.	1 „	60 „
ԳԱՐՈՒ Երեանի.	1 „	15 „
ՊՂԳԵՂԸ	11 „	70 „
ՇԻՐԱԱՆՏ ԱԼՔ.	9 „	70 „
ՄՈՍ	12 „	40 „

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ Վ.ԳԱՌԱՌԱՆՈՒ

ՓՈՒԱՆԱԿ. քարաթ պոլս. . . վճա. . .	6—70	
„ „ թաւրիզում վճա. . .	— —	
ՄԱՐՍԵԼ. ի ծաղրվ. 100 բուրլին ամէ. . .	— —	
ԼՕՆԴՈՆ վիրա. (Օգէնսաի կուրսը) 7 բուրլի 34 կոպէկը ամէ	— —	
ՄԱՐՍԵԼՈՒՍ բանասիի 50 գ.էլ.ը (3 փութ 2 գրմ.) ծախվում է . . .	75 գ.ռ.	
ՄԱՐՍԵԼՈՒՍ Երեանու Ամերիկ. սերմ մի քանարը ծախվում է . . .	95 գ.	
ՄԱՐՍԵԼՈՒՍ Մուշի սպիտակ բուրդը ծախվում է . . .	105 գ.ռ.	
„ դասան բուրդը ամէ . . .	— —	
„ Քարաքը. բուրդը ամէ	75 գ.ռ.	
„ Դպրոց. բուրդը ամէ	60—65 գ.ռ.	

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ Վ.ԳԱՌԱՌԱՆՈՒ

(Փետրվարի 23-ին)

ԼՕՆԴՈՆ.—մի ռուբլի ամէ 32½ պենս (փոխանակ 40 պենս).

ՓԱՐԻԶ.—մի ռուբլի ամէ 347½ սանտիմ (փոխանակ 400 սանտիմ).

Առաջին ներգին 5% փոխառութեան տոմսակ 154
երկրորդ 154½
5% Բանկի տոմսակ „ 1 շրջանի 9½
„ „ „ 2 շրջանի 9½
„ „ „ 3 շրջանի —

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յուշանամէ Տէր-Աբրահամեանց Օսմանի քաղաքում (Գոնի վրա)

Հեռաւոր քաղաքներէ գիրք ապատրողներ՝ պէտք է վճարելիք փոխ կանխիկ յուղարկեն, վասն զի ապատիկ գիրք ուղղոյն նամակը անպատասխան կը մնայ:

Որ և իցէ քաղաք յուղարկելու գրոց ճանապարհի ծախքը գրատունը կը վճարէ, երբ պատկանած գրոց փոխն գումարը պակաս չը լինի տասս բուրլինէն, իսկ եթէ պակաս լինի, անմնայն ծրարի (ՊՈՍԼԱԿ) համար 75 կոպէկ կը հանուի յուղարկուած գումարէն իբրև ծախս ճանապարհի:

Հարիւրում եմ սորանով բոլոր մեծ. Հայկական պարոնտերին օգնելու լինելու իւրանց գրամական ձեռնտուութիւնով „Մեծ մարդիկ պատմութիւններ“ վերնագրով թարգմանական աշխատութեան տպագրութեան: Գինն է 1 ռուբլի: Իսկ բաղանչելի ստորագրող կը տանին եթէ կը բարեհաճէ, այնպան օրինակ սրգան ռուբլի կը վճարէր յատկ ջուց:

Այդ գործի տպագրութեան օգնել ցանկացողներում եմ խնամարար ստորագրուել ստորագրական թերթերից մէնի մէջ, բանք գտանվում են. Ա՛ շ ա կ ի՛. խնամարարան մի թերթն շ ա տ մ ի և ն ի ն գրագրեանի գրատունները, այլ և ան. Ղ ա ա ա ա ր ե ա ն ի ընտանիքում. Ցանկացողում եմ. որքէ նկան հոգեորականներից չը պիտի յուսամանանքիրն լուսաւորութեան գործում...

Գ. Տէր-Միքելեանցեանցեան

ԱԼԻՒՈՒՐԻ քաղաքում (Սոլոպանում) 500 սանտ մեծ ատաքանիանք մի հոգ. գնի մանրի կրելի տեղեկանալ կ. Կիրմանիսի ամբը. կ՝ սուլի փողոցում Թիֆլիսի մէջ.

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 7. Марта 1873 г. Տպեր Թիֆլիսի ի ընկ. (Դոմանիի Դուբէլիրի) տպարան Խմբագիր—Հրատարակող Գրիգոր Արծրունի